

Pabalsti

Tiesības saņemt pabalstus ir atkarīgas no Jūsu imigrācijas statusa. Eiropas pilsoņus un viņu ģimenes locekļus var iedalīt 5 grupās:

1. Cilvēki, kuriem ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss,
2. Cilvēki, kuriem ir pagaidu iedzīvotāja statuss,
3. Strādājošie jaunās (zinātnes, tehnikas u.tml.) sfērās,
4. Cilvēki, kuriem izsniegtas vīzas saskaņā ar AK pēcbreksita imigrācijas sistēmu un
5. Personas bez imigrācijas statusa.

Pastāvīgā iedzīvotāja statuss

Pastāvīgā iedzīvotāja statuss tiek piešķirts Eiropas pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri sāka dzīvot AK pirms 2020. gada 31. decembra un dzīvo AK 5 gadus.

Ja Jums ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss, Jums ir tiesības saņemt pabalstus tāpat kā Lielbritānijas pilsoņiem. Jums jāatbilst prasībām, kādas noteiktas, lai pieteiktos katram konkrētā pabalstam. Šajā gadījumā nav noteiktas papildus prasības saistībā ar Jūsu imigrācijas statusu.

Pagaidu iedzīvotāja statuss

Pagaidu iedzīvotāja statuss tiek piešķirts Eiropas pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri sāka dzīvot AK pirms 2020. gada 31. decembra, bet vēl nav šeit nodzīvojuši 5 gadus.

Jūsu tiesības uz pabalstiem

Ja Jums ir pagaidu iedzīvotāja statuss, tad Jums ir tiesības saņemt sekojošus pabalstus - Aprūpētāja pabalsts (*Carer's Allowance*), Personas neatkarības pabalsts (*Personal Independence Payment*) un Invaliditātes sadzīves pabalsts (*Disability Living Allowance*). Lai varētu šos pabalstus saņemt, ir noteiktas prasības saistībā ar dzīvesvietu:

1. Jūs esat AK pastāvīgais iedzīvotājs (tas nozīmē, ka AK ir Jūsu galvenā dzīvesvieta),
2. Jūs patreiz atrodaties Lielbritānijā un esat šeit pavadījis vismaz 2 gadus pēdējo 3 gadu laikā.
3. Jūs neesat pakļauts imigrācijas kontrolei.

Persona, kurai ir pagaidu iedzīvotāja statuss, nav pakļauta imigrācijas kontrolei. Tādejādi, ja Jūs atbilstat pārējām dzīvesvietas prasībām, Jums ir tiesības saņemt šos pabalstus.

Ja Jūs dzīvojat Skotijā, tad Jūs varat pieteikties Bērna invaliditātes pabalstam (*Child Disability Payment*). Lai pieteiktos šim pabalstam, nepieciešama pastāvīgā dzīvesvieta AK, fiziska klātbūtne un pēdējā gada laikā šeit nodzīvotām vismaz 26 nedēļām.

Lai atbilstu pastāvīgās dzīvesvietas prasībām, Jums jāpierāda, ka Jums ir nodoms pastāvīgi dzīvot AK, un ka dzīvojat šeit jau "ievērojamu laika posmu". Šim laika periodam nav noteikts ilgums. Pastāvīgās dzīvesvietas atbilstību izvērtē individuāli katrā konkrētā gadījumā, ņemot vērā, kad Jūs ieradāties AK, kur Jūsu ģimene un draugi dzīvo, kur Jūs strādājat, kur atrodas Jums piederošais īpašums vai arī kur Jūs irējat, un kur Jūs esat reģistrējies pie ģimenes ārsta. AK jābūt Jūsu pastāvīgām mājām, t.i. Jūsu parastai vai regulārai dzīvesvietai. Lielbritānijas pilsoņiem arī jāatbilst šiem noteikumiem (vai arī sauktam – testam), tiem nav saistība ar imigrācijas noteikumiem.

Personas ar pagaidu iedzīvotāja statusu ir tiesīgas saņemt visus pakalpojumus, kas minēti zemāk sadaļās "Pēcbreksita vīzas" un "Personas bez imigrācijas statusa".

Pabalsti, kuriem ir papildus prasības

Ja Jums ir pagaidu iedzīvotāja statuss, Jums nav tiesības automātiski saņemt Lielbritānijas [ar ienākumiem saistītos] pabalstus, tādus kā universālais pabalsts (*Universal Credit*), darba meklētāja pabalsts (ar ienākumiem saistīts; *Income-related Job-seeker's Allowance*), nodarbinātības atbalsta pabalsts (*Employment Support Allowance*), pensijas pabalsts (*Pension Credit*), bērnu pabalsts (*Child benefit*) un atlaide pašvaldības nodoklim (*Council Tax reduction*).

Jums arī nebūs tiesības uz pabalstiem Skotijā, tādiem kā Labs sākums piešķirums/ pabalsts (*Best Start Grant*), Labs sākums - pārtika (*Best Start Foods*), Skotijas bērnu pabalsts (*Scottish Child Payment*) un apbedīšanas pabalsts (*Funeral Support Payment*). Lai saņemtu šos pabalstus, iepriekš jāsaņem kāds no Lielbritānijas pabalsties (lai gan ir izņēmumi tiem, kuri vēl nav 18 gadus veci; skatiet zemāk). Jūs arī nevarat saņemt mājokli, ja Jūs esat [bez pajumtes](#).

Lai Jums būtu tiesības saņemt šos pabalstus, Jums jāpierāda ka:

1. Jūs esat pilsonis kādā no Eiropas valstīm un strādājat AK,
2. Jūs esat ģimenes loceklis Eiropas valsts pilsonim, kurš strādā AK vai arī
3. Jūs esat saņēmis pastāvīgas dzīvesvietas statusu saskaņā ar ES likumiem, jo esat pavadījis AK 5 gadus kā strādājošais, students vai kā saimnieciski pastāvīga persona.

Jūs var joprojām uzskatīt par "strādājošu AK", pat ja Jūs vairs nestrādājat, šādos gadījumos:

- īslaicīgi esat zaudējis darba spējas saslimšanas vai nelaimes gadījuma dēļ,
- esat reģistrējies kā darba meklētājs, iepriekš strādājāt un patreiz meklējat darbu,
- apgūstat profesionālo izglītību vai
- atrodaties grūtniecības un dzemdību atvaļinājumā.

Jums var būt pastāvīgas dzīvesvietas statuss, pat ja Jums nav šī statusa apliecināšanas dokumenta. Tā kā pastāvīgas dzīvesvietas statusu saņem automātiski, tad to nav nepieciešams apstiprināt ar izsniegtu dokumentu.

Jūsu studiju laikā vai esot saimnieciski pastāvīgai personai AK, Jums ir jābūt vispārējai slimības apdrošināšanai (*Comprehensive Sickness Insurance*). Šeit uzzināsiet vairāk par vispārējo slimības apdrošināšanu - **Error! Hyperlink reference not valid.**

Strādājošie jaunā (zinātnes, tehnikas u.tml.) sfērā

[Jaunās jomās strādājošie](#) ir Eiropas valstu pilsoņi, kuri strādā AK, bet dzīvo citā EEZ valstī. Ja Jūs sākat strādāt AK pirms 2020. gada 31. decembra, Jūs varat pieteikties uz jaunā (zinātnes, tehnikas u.tml.) sfērā strādājošā atļauju (*frontier workers permit*). Tāpat kā tiem, kuriem ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss, Jums jāatbilst noteiktajām prasībām pabalstu saņemšanā.

Pēcbreksita vīzas

Eiropas valstu pilsoņi, kas ieradušies AK pēc 2021. gada 1. janvāra, visdrīzāk saņems pēcbreksita vīzas, tādas kā kvalificēta strādājošā vīzu (*Skilled Worker visa*), laulātā vīzu vai studenta vīzu (ja nav vienīgi Jūs pievienojāties savai Eiropas valsts pilsoņa ģimenei AK kā ģimenes loceklis). Minētās

vīzas tiks piešķirtas ar noteikumu, ka valsts līdzekļi netiks izmantoti (*no recourse to public funds*). Šis nosacījums ir norādīts biometriskajā dzīvesvietas atļaujā (*Biometric Residence Permit*).

Tas nozīmē, ka Jūs nevarēsiet saņemt lielāko daļu no pabalstiem. Taču ne visi valsts sniegtie pakalpojumi ir par valsts līdzekļiem. Piemēram, Jūs joprojām varēsiet saņemt:

- visus pakalpojumus, kurus sniedz Valsts veselības aizsardzības dienests (NHS).
- [Apbedīšanas pabalsts](#) (*Bereavement Support Payment*), kas parasti izmaksā AK rezidentiem. Izmaksājot šo pabalstu tiek pierādīts pastāvīgā iedzīvotāja statuss. Šis principā ir tas pats, kas pastāvīgās dzīvesvietas tests, kas minēts augstāk.
- Visi valsts dienestu (sabiedriskos) pakalpojumi, kuri minēti zemāk nodaļā "Personas bez imigrācijas statusa".

Personas bez imigrācijas statusa

Ja Jūs vēl neesat pieteikušies pagaidu vai pastāvīgā iedzīvotāja statusam, ja Jums nav AK vīzas un Jūs neesat kļuvis par Lielbritānijas pilsoni, tad Jūs atrodaties AK bez imigrācijas statusa. Pieteikšanās termiņš bija 2021. gada 30. jūnijs. Jums nekavējoties vajag iesniegt [novēlotu pieteikumu](#) (*late application*).

Ja Jūs jau iesniedzāt novēlotu pieteikumu un patreiz gaidiet, vai pieteikums tiks pieņemts, Jums šai gaidīšanas periodā ir likumīgas tiesības saņemt pabalstus tāpat kā personai ar pagaidu iedzīvotāja statusu.

Ja Jums tika piešķirts pagaidu iedzīvotāja statuss un tā termiņš ir beidzies, un Jūs neesat iesniedzis citu pieteikumu pirms termiņa beigām, tādā gadījumā Jūs atrodaties AK bez imigrācijas statusa.

Personas, kuras atrodas AK bez imigrācijas statusa, parasti nevar saņemt pabalstus. Daži no pakalpojumiem un pabalstiem ir pieejami un uz tiem neattiecas imigrāciju prasības, tie ir:

- Daži no Valsts veselības aizsardzības dienesta (NHS) ārstēšanās pakalpojumiem - piemēram, neatliekamā medicīniskā palīdzība, ģimenes plānošanas pakalpojumi un noteiktu slimību ārstēšana.
- Vispārējā izglītība Jūsu bērniem.
- Nodarbinātības pabalsti, kas balstās uz valsts apdrošināšanas iemaksām vai nodarbinātību AK. Patreiz nav likumu noteiktas tiesības strādāt AK. Sekojoši pabalsti:
  - Uz iemaksām balstīts (arī saukts "jaunais" vai 'new style') [Nodarbinātības un atbalsta pabalsts](#). Vienīgā prasība ir tā, ka Jums fiziski jāatrodas Lielbritānijā.
  - Uz iemaksām balstīts (arī saukts "jaunais" vai 'new style') [Darba meklētāja pabalsts](#). Kā iepriekš minēts, tad Lielbritānijā jāatrodas fiziskā klātbūtnē.
  - [Grūtniecības un dzemdību pabalsts](#).
  - Ar likumu noteiktais grūtniecības un dzemdību pabalsts, ko saņem [māte](#) vai [tēvs](#).
  - [Likumā noteiktā slimības nauda](#).
- [Pašvaldības nodokļa atlaide](#) studentiem vai tiem, kas dzīvo vieni.
- [Jaunā aprūpētāja piešķirums](#), uz ko vairs neattiecas imigrācijas prasības.
- [Labs sākums piešķirums/ pabalsts un Labs sākums - pārtika](#), kurus piešķir tiem, kuri jaunāki par 18 gadiem.

Jūs varat saņemt šos pakalpojumus/ pabalstus, pat ja Jums nav neviena no minētajiem imigrācijas statusiem, vai arī ja Jums izsniegtajā vīzā ir nosacījums par valsts līdzekļu neizmantošanu.

Kur es varu saņemt palīdzību un konsultāciju?

- Konsultāciju birojs (*Citizens Advice*) - <https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/claiming-benefits-if-youre-from-the-EU/>
- Bērnu nabadzības novēršanas darbības grupa (*Child Poverty Action Group*) - <https://cpag.org.uk/welfare-rights/legal-test-cases/current-test-cases/eu-pre-settled-status>
- Iekšlietu ministrijas norādījumus par atbalstu no valsts līdzekļiem var atrast šeit - <https://www.gov.uk/government/publications/public-funds>
- Vairāk informācijas par pastāvīgo dzīvesvietu var atrast šeit - <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn00416/>

LŪDZAM IEVĒROT: šis ir datu apkopojums tiesībām, uz kurām Jūs varat pretendēt. Šis nav Jūsu tiesību pilns juridisks apraksts un nevar tikt uzskatīts par juridisku konsultāciju. Ja Jūs vēlaties saņemt detalizētu juridisku informāciju par Jūsu tiesībām un uzzināt kā tā var iespaidot Jūsu personīgos apstākļus, lūdzu konsultējieties ar kvalificētu juristu vai konsultantu.

Piezīme: šajā dokumentā sasaistīto ārējo tīmekļa vietņu saturs ir angļu valodā

Atbalsts no Kopienas spēju un noturības fonda (Skotijas brīvprātīgo organizāciju padome) un Skotijas valdības [29/4/2022]